

תצא ז

חיובה איין מאל, אדער איין מאל א יאר, וכירב — י"ל, אז אויך זיי האלטן א אז ווען מען איז מזכיר מעשה עמלק בכל יום⁹ איז מען מקיים בכל פעם¹⁰ א מצוה מן התורה¹¹].

שלש כ" וועבר ע"ז ולא זכר וקרא בפיו מעולם וכי בטל עשה זה. ובמניח שם, ומדברי הרהמ"ח נראה דדי בפ"א כל ימיו. ולדעת כמה ראשונים יש חיוב קריאת פ' זכור מן התורה פ"א בשנה ראה תוס' ורשב"א ברכות יג, א. ראש ברכות פ"ז ס"ב (תה"ד ס"י קח). תוס' מגילה יז, ב. ובכ"מ. — וראה סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 341 הערה 3.

(8) ולא מפשינו מחלוקת (ראה שד"ח כללים מע' המ"ם כלל טז. שם כללי הפוסקים סט"ז אות נב. וראה בהגסמ' ביד מלאכי כללי שני התלמודים ס"י יוד (לענין מחלוקת בבלי וירושלמי). דרכי שלום (נדפס בשד"ח כרך יוד בסופו) כללי הש"ס אות ל' ס"י רנז).

(9) כשליה (חלק תושב"כ סוף פרשתנו): ומצוה גדולה היא לומר פרשה זו בכל יום לקיים מצות זכור (וכן נסדר בסדור אדה"ז). ובמ"א או"ח ס"י ס' סק"ב: איתא בכוונות ובכתבים והזכירות הללו הם מ"ע לכן כשיאמר וכי לשמך הגדול (זכור) מעשה עמלק. ובשו"ע אדה"ז שם ס"ד: זכירת כ" ומעשה עמלק כ" הן מ"ע של תורה. . . וטוב לזכור אצל ק"ש.

(10) ולכאורה כן הוא בכל פעם, אפילו כמה פעמים ביום אחד, ובלי הרמב"ם — תמיד. ולהעיר דמצינו בזה ג' אופנים: (א) אכילת מצה בליל א' דפסח. (ב) לולב — ד(רק) אנשי ירושלים לולבם בידם כ" (אף) ד.מצוה היא (סוכה מא, ב ובפרש"י שם ובמב"ם הל' תפלה פ"ה ה"ה) ג) סיפור ביצימ' — דבליל א' דפסח כל המרבה ה"ז משובח (ודוחה ת"ת) (הגש"פ) ואכ"מ. וראה הגהות במ"י הרד"ל לפד"א פמ"ד סק"ה.

(11) או י"ל: שעי' קיום מצות זכור פ"א בשנה (וכירב) הרי"ז כעין פעולה נמשכת — שהרי זכרון זה פועל שאינו שוכח מעשה עמלק (וראה בהמבוא בשו"ת תורת חסד סל"ז ס"ג בשיעור שכחה). ולהעיר מהחוב דת"ת דזה שאינו יכול לקיים מצות והגית בו יומם ולילא כפשוטו, מקימו ע"י פ"א שחיתו ופ"א ערבית (ראה מנחות צט, ב. הלכות ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד).

א. בסיום הסדרה אויף די פסוקים¹ „זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים. . . לא תשכח“, זאגן רז"ל² אז זכור איז „בפה“ און לא תשכח איז „בלב“.

עד"ז שטייט אין תו"כ³ בא „זכור את יום השבת לקדשו“ — יכול בלבך כשהוא אומר שמור הרי שמירת לב אמורה הא מה אני מקיים זכור שתה"י שונה בפ"ך.

דעם צוגלייכען זכירת שבת און זכירת מעשה עמלק געפינט מען אויך בנוגע דעם זמן הזכירה:

ביי זכירת עמלק זאגט דער רמב"ם⁴: מ"ע לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו כדי לעורר איבתו שנאמר זכור את אשר עשה לך עמלק. (און ער איז דערנאך מוסיף: „מפי השמועה למדו זכור בפה לא תשכח בלב“) — אז „זכור את אשר עשה לך עמלק“ איז א שטענדיקע מצוה⁶.

[און אפילו לויט די דיעות וואס האלטן⁷, אז מצות זכירת עמלק איז

(1) יו, יט.

(2) ספרי עה"פ. מגילה יח, א. תו"כ ר"פ בחוקות.

(3) שם.

(4) יתרו כ, ח.

(5) הלכות מלכים פ"ה ה"ה. וראה לשונו בספר

המצות מ"ע קפט.

(6) ובמנין המצות בתחילת ספר היד (מ"ע קפט) „זכור מה שעשה לנו עמלק חד"י. שנאמר זכור כ" ובס' החרדים מ"ע התלויות בפה פ"ד סכ"א כ' בדעת הרמב"ם והסמ"ג שיש מצוה בכ"י לזכור מה שעשה לנו עמלק.

(7) ראה רמב"ן כאן. ובחינוך (מצות תרג): ודי לנו בזה לזכור הענין פ"א בשנה או בשתי שנים או

אָבער באמת קען מען אַזוי נישט מפרש זיין¹⁶, וואָרום אדרבא מען געפינט נאך ענינים וואָס זייער זכירה דאַרף זיין יעדער טאָג (ע"ד זכירת¹⁷ יציאת מצרים¹⁸ וכיו"ב)¹⁹, איז מובן אַז אפילו ווען צוויי (אָדער מער) זכירות זיינען מצות תמידיות זיינען זיי נישט קיין סתירה איינע צו דער צווייטע, ווייל עס איז דאָ אַרט אויף ביידע אָדער מער זכירות.

[די זכירה בפה איז דאָך פשוט, אַז דאָס דאַרף נישט זיין בכל רגע ביום; און אויך די זכירה בלב, אפילו אויב מ'וועט אָנגעמען אַז דאָס דאַרף זיין תמיד בלבו — איז עס אויך נישט קיין שטערונג צו אַ צווייטער זכירה תמידית בלבו — והראי': עס זיינען דאָ זעקס מצות²⁰ וועלכע דער חנוך²¹ זאָגט אַז "חיובן תמיד לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו"²².

ג. אויך דאַרף מען פאַרשטיין וואָס דער פרדריא זאָגט אינעם ענטפער פון

עד"ז געפינט מען אויך ביי זכירת שבת, וואָס עיקר ענינו איז "זכור את יום השבת לקדשו" — ביום השבת¹², זאָגט אָבער דער רמב"ן¹³ "ע"ד הפשט", אַז דער פסוק "זכור את יום השבת לקדשו" — היא מצוה שנוכח תמיד בכל יום את השבת".

ב. ע"פ הנ"ל קען מען לכאורה מוסיף ביאור זיין אין דעם תנחומא¹⁴ אויף דעם פסוק זכור את אשר עשה לך עמלק: "כאן כתיב זכור ובשבת כתיב זכור שניהם שוין (בתמי) אמר שלמה כו";

אויך וואָס ער זאָגט אין פרדריא¹⁵, אַז בשעת משה רבינו האָט געזאָגט: "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים אמרו לו ישראל משה רבינו כתוב אחד אומר זכור את אשר עשה לך עמלק וכתוב אחד אומר זכור את יום השבת לקדשו האיך יתקיימו שניהם זה זכור וזה זכור" —

וואָרום סיי זכירת שבת און סיי זכירת עמלק איז: א) די זכירה בפה (נוסף אויף דער זכירה בלב), ב) די זכירה תמיד, שניהם שוין — און דעריבער פרעגט מען: "האיך יתקיימו שניהם", וויבאַלד אַז (לדיעה זו) זיינען זיי ביידע מצות תמידיות.

12) ראה רמב"ם הלכות שבת מ"ב ה"א. ספר המצות מ"ע קנה.

13) בפי' עה"ת יתרו שם. ובפרשי' תנו לב לזכור תמיד כ"ו ובפרשי' עה"ת (בא יג, ג), "זכור את היום הזה — למד שמזכירין יצימ' בכל יום". וראה מפרשי רש"י שם ובפי' יתרו, שהוא לפי שנאמר הלשון "זכור" כל מקרה ובספרנו יתרו שם: הי' תמיד זכור את יום השבת. בימי המעשה כמו זכור את אשר עשה לך עמלק. וראה אה"ת פ' זכור ע' איתשז.

14) פרשתנו ז.

15) פמ"ד. וראה הרד"ל שם.

16) נוסף ע"ז — שאז אינו מובן התירוץ שבפרדריא שם. וראה לקמן בפנים.

17) ראה שו"ת שאגיא סי' יג שקרט אם זכירה זו צ"ל בפה (וראה שם בסוף הסי').

18) להעיר מהשייכות דעמלק וזכירת יצימ': דרמ"צ צה, ב ואליל. ובכ"מ. ולהעיר דזכירה זו בליל טו בניסן הושווה לזכור את יהושע לקדשו (רמב"ם הל' חומ"צ פ"ז ה"א ובסח"מ"צ שלו מ"ע קנז). וראה פסחים ק"ו, ב. שמרר פ"ט, ז. הרמב"ם והמכילתא דרשב"י (להרב כשר) ע' סא-סב. וש"נ. לקו"ש

חכ"א ע' 68 ואילך.

19) וראה רמב"ן בהשלמות לסח"מ"צ מ"ע ז. מ"א ושריע אדה"ז שם.

20) להאמין בשם, שלא להאמין לזולת, ליהדו, לאהבה אותו, ליראה אותו, שלא לתור אחר מחשבת הלב וראיית העינים.

21) באגרת המחבר בריש ספר החינוך (בסופו).
22) ברד"ל לפדריא שם מפרש כוונת הפדריא (בכתנחומא כאן), שר"ל שלא הי' כדאי לעשות לו זכרון לעולם, אבל מפשטות הלשון בפדריא, הא"ך יתקיימו שניהם זה זכור וזה זכור, משמע (דלא רק שאינו כדאי אלא) שאי אפשר.

מצות וואס ענינים איז זכרון — וואס אפילו ווען דער זכרון דארף זיין בדבור, איז אָבער תוכנו ותכליתו מחשבה וכוונת האדם; אמיתית הזכרון איז נישט דער דערמאָנען כּפה (ובמחשבה — עוברת) דעם ענין הנזכר, נאָר אַז דאָס זאָל עס „דערנעמען“, זיין גאַנצן מהות, ער לעבט איבער דעם ענין וואָס ער איז זוכר²⁴. וכמובן אויך פון לשון הרמב"ם בנוגע זכירת עמלק²⁵ אַז דאָס דארף בריינגען דערצו אַז „נעורר הנפשות במאמרים להלחם בו“.

און דעריבער שטעלט זיך די שאלה: ווי קען זיין אַ זכרון (מצב והתעוררות הנפשות) צוזאַמען פון אַזעלכע צוויי ענינים הפכיים, ווי שבת און עמלק? בשלמא ביי די זעקס דערמאָנטע מצות אמונת ה' אהבתו ויראתו כו' איז ביי זיי שייך אַ זכרון תמידי וואָס איז זיי כולל צוזאַמען, וויבאלד זיי זיינען אַלע פון איין סוג ותוכן (התקשרות צום אוי-כערשטן דורך אמונה, אהבה ויראה²⁶ וכו'); משא"כ שבת און עמלק זיינען דאָך בתוכנם גאָר ווייט איינער פון צווייטן, ביז — הפכים מן הקצה אל הקצה:

דער תוכן פון זכרון יום השבת איז אַז דורך דעם „נזכור מעשה בראשית בכל עת וגודה בכל עת שיש לעולם בורא“²⁷, און ווי דער חנוך²⁸ זאָגט: „נקבע כלבבנו אמונת חידוש העולם כי ששת ימים עשה ה' כו“.

משה רבינו: „א"ל משה לא דומה כוס של קונדיטון לכוס של חומץ זה כוס וזה כוס, זכור לשמור ולקדש את יום השבת שנאמר זכור את יום השבת לקדשו וזה זכור לעונש“ —

(א) ווי אזוי ווערט אַט די שאלה — ווי קענען זיין ביידע זכירות צוזאַמען — פאַרענטפערט מיט'ן תירוץ פון משה רבינו?

(ב) איז וואָס באַשטייט דער דמיון צו כוס של קונדיטון ושל חומץ.

(ג) וואָס איז דער דיוק „זה כוס וזה כוס“.

(ד) וואָס איז ער דאָ מחדש, אַז שבת איז „זכור לשמור ולקדש כו' וזה זכור לעונש“ — עס איז דאָך מפורש אין די ציוויים מלכתחילה אַז דער תכלית פון זכירת עמלק איז בהיפך פון „זכור את יום השבת“.

ד. דער ביאור בזה:

אין מצות בכלל זיינען דאָ דריי סוגים: מצות שבמעשה, מצות שבדבור, און מצות שבמחשבה. און די שלישיות אין קיום המצות איז, אַז אויך מצות שבמעשה זאָלן זיין מיט כוונת ומחשבת האדם; און לאידך: אויך מצות שבדבור ובמחשבה זאָלן פועל זיין אויף דעם מענטשן ביז אין מעשה בפועל²³,

ווע"ד אמונה שבלב — וואָס דארף פועל זיין קיום כל המצות, וכמחז"ל²³ בא חבקוק והעמיד על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחי'.

צווישן אַט די מצות (שבדבור ובמחשבה) גופא זיינען אויסגעטיילט די

(24) וכאותו שנתעלה בזכרו איך שהלך למלך (לקריד ח"א קסד, א ואילך). וראה דרמ"צ מצות זכירת מעשה עמלק בסופו (צה, ב ואילך). אוה"ת שם ע' איתשצו ואילך.

(25) סהמ"צ מ"ע קפט.

(26) להעיר מספרי (ואתחנן ו, ה) שאין לך אהבה

במקום יראה כו' אלא במדת הקב"ה בלבד.

(27) רמב"ן יתרו שם.

(28) מצוה לא.

(23) להעיר מלקו"ת ר"פ פנחס. וראה ספר הגלגלים פ"ד.

(23*) מכות כד, א.

און דאס האבן אידן געטענה'ט:
„האיך יתקיימו שניהם זה זכור וזה
זכור“: וויבאלד ביי ביידע דארף זיין א
זכירה אמיתית, איז ווי קען זי באשטיין
פון צוויי נישאים הפכים, דעם זכרון פון
יום השבת וואס דארף דורכנעמען דעם
גאנצן מהות פון א אידן מיט'ן הרגש אז
דער אויבערשטער איז א בעה"ב פון
דער גאנצער וועלט, און ביחד עם זה
זאל ער געדיינקען באמתית אז ס'איז דא
א מציאות עמלק, וואס איז מורד אין
דער שליטה פון דעם אויבערשטן אויף
וועלט.³¹

ה. אויף דעם האט משה רבינו גע-
ענטפערט: „לא דומה כוס של קונדיתון
לכוס של חומץ זה כוס וזה כוס זכור
לשמור ולקדש . . . וזה זכור לעונש“.

והביאור: אין חומץ³² געפינט מען
צוויי ענינים הפכיים: דאס איז א זאך
וואס איז ניט ראוי לשתי; ולאידך, זאגן
חז"ל³³ אז חומץ איז משיב את הנפש.
נאכמער: מ'געפינט בכמה מקומות³⁴ אז
חומץ ווערט אנגענומען ניט ווי א
מציאות בפני עצמה, נאר ווי א זאך וואס
קומט פון יין.

אין פנימיות הענינים מיינט עס: אויך
עמלק (חומץ) האט א שרש בקדושה,
ד.ה. דאס גופא, אז עס זאל קענען זיין א
מציאות פון „מכוין למרוד בו“, בעת אין
דער אמת'ן איז „אין עוד מלבדו“, איז

ד.ה. דער זכרון פון יום השבת בא-
שטייט אין דעם וואס מען געדיינקט
שטענדיק אז דער אויבערשטער האט
באשאפן די וועלט און ער איז מחדש
בכ" תמיד מעשה בראשית, ובמילא איז
מוכן אז אין דעם זכרון וועט דערהערט
און דערפילט ווי דער אויבערשטער איז
דער שליט און בעה"ב אויף וועלט און
אויף אלץ וואס אין וועלט.

עמלק, וואס זיין ענין איז דאך, בל' הידוע²⁹ „יודע את רבונו ומתכוין למרוד
בו“, ד.ה. ניט בלויז וואס ער ווייס וועגן
דער מציאות פון אלקות, נאר נאכמער,
ער ווייס אז דער אויבערשטער איז
רבונו, א בעה"ב אויף עס, אויף דער
וועלט און פונדעסטוועגן איז ער „מכוין
למרוד בו“, זיין גאנצע כוונה און פעולה
איז צו מורד זיין אין אלקות, צו שולל
זיין די שליטה פון אויבערשטן.

ובמילא בשעת עס דארף ביי אידן זיין
די זכירה פון עמלק, הגם אז דער מכוון
אין דעם איז צו שולל זיין דעם ענין פון
עמלק — און ווי דאס איז כפשוטו, אז
דער תכלית פון „זכור את אשר עשה“
איז: „תמחה את זכר עמלק“³⁰ — אבער
עס מוז זיך הערן אין זכרון אז ע"פ תורה
איז דא א מציאות פון א מרידה בה'
(וואס דאס מאכט אויף די מציאות פון
מצות „תמחה“), איז עס א זכרון הפכי
פון זכרון דשבת.

(31) וראה לקו"ש חיד"ע ע' 86 ואילך ביאור התמי
אך אפשר למחות זכרון של עמלק בשעה שנצטוונו
זכור את אשר עשה לך עמלק.

(32) להעיר מדיני ברכת חומץ — אר"ח סריב
ור"ד. ובברנה"ג פ"ו ס"ב וד'.

(33) יומא פא, ב. וראה ברכות ה, ב.

(34) כדמוכ גם במכרת חומץ, מפני שנשתנה
לקילקול' (שו"ע אדה"א או"ח סי' רד ס"ב. ברה"ג
שם ס"ב). וראה דמאי פ"א מ"א (רע"ב שם). פסחים
מב, ב.

(29) תריכ בחוקותי כו, יד (הובא בפרש"י שם).
רש"י נח, י. ט. לך ג, יג. — בהג"ל לא נאמר זה על
עמלק, אבל בכ"מ בדא"ח מבואר זה על עמלק.
ובדרמ"צ (יג, ב. זה, א) ארז"ל עליו יודע כו. ועד"ז
בדי' זכור תריסה רפ"ג.

(30) ראה חינוך כאן (מצוה תרג) בהטעם דנשים
פטורות מזכור עמלק. וראה לשון הרמב"ם בסהמ"צ
(מ"ע קפט). וראה ביאור הרי"ף לרס"ג (מ"ע נט)
לדעת הבה"ג וסיעתו הדזכירה הוא חלק ממצות
מח"י.

זכירת שבת איז בו בעצמו: „זכור לשמור ולקדש את יום השבת“ — דער „זכור“ גופא טוט אויף די קדושה, דער גילוי פון אחדות ה'; אבער דער גילוי אלקות דורך זכירת עמלק ווערט אויפגעטאן דוקא דורך זכור לעונש⁴⁰, דורך מבטש און מבטל זיין די תנועה פון „מכוין למרוד בו“⁴¹.

און דעמאלט ווערט נתגלה דער „כוס של חומץ“ ווי אויך „חומץ“ איז א זאך וואס איז משיב (מגלה) את הנפש, ווארום דוקא דורך זכירת עמלק ווערט נתגלה אז אויך דער ענין פון עמלק קומט (דוקא) מצד דעם כח הבלג פון אלקות⁴².

דאס איז מיוסד ומתאים צום ביאור פון דעם אלטן רבי'ן אין תניא⁴³, אז ס'זיינען דא „שני מיני נחת רוח“, אזוי ווי אין מטעמים גשמיים זיינען פאראן שני מיני מעדנים: איינער פון מאכלים ערבים ומתוקים און דער צווייטער פון „דברים חריפים או חמוצים“, נאך זיי זיינען „מתובלים ומתוקנים היטב עד שנעשו מעדנים להשיב את הנפש“; וואס דאס איז וואס עס שטייט „כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה פ' שישבו מרשעו ויעשה הרע שלו יום ואור

דאס מצד דעם כח פון אויבערשטן³⁵ וואס ער איז כל יכול. אבער דער גילוי פון דעם שרש אלקי פון עמלק³⁶ טוט זיך אויף דורך דעם וואס מאיז מבטל ומוחה דעם „מכוין למרוד בו“ פון עמלק — עס ווערט דעמאלט נתגלה זיין שרש פנימי, אז אויך אזא מציאות וואס איז „מכוין למרוד בו“ איז ניט קיין סתירה צו אלקות³⁷.

ויומתק זה — ובהתאם צום כלל³⁸ כל דאסר לן רחמנא שרא לן כוותי — געפינט מען מעין זה להבדיל אין קדושה: קא מ'פלגי³⁹ במתיבתא דרקיע כו' הקב"ה אומר כו' מתיבתא דרקיע אמרי כו'.

און דאס האט משה רבינו געזאגט „לא דומה כוס של קונדיטון לכוס של חומץ זה כוס וזה כוס כו'“: דאס וואס עס קען זיין די זכירה פון עמלק צוזאמען מיט זכירה פון יום השבת איז עס דערפאר, וויילע ביידע זיינען אז ענין פון „כוס“ — א כלי קיבול צו נעמען דורכדעם דעם גילוי פון קדושה און אלקות, ווייל אויך עמלק האט א שורש אין קדושה כנ"ל, אבער פונדעסטוועגן איז „לא דומה . . זכור לשמור ולקדש . . וזה זכור לעונש“, ד.ה. דער גילוי אלקות ביי

(40) להעיר מדה' זכור שם (ושם ספ"ו. רד"ה ראשית גוים שם); „דאיבודו זהו תיקונו“.

(41) ראה ד"ה ותי' כאשר ירים תריפ פ"ד בדקליפת עמלק מאחר שאינו לתאותו כו' ומאיר בו אור השכל הרי מצד זה בנקל יותר לבטלו מהו אומות — י' מדות רעות.

(42) עפ"י יומתק ההמשך להתחלת הענין בפדריא. אחר ארבעים שנה רצה משה להזכיר לישראל . . וזכרים אתם שאמרתם במדבר היש ה' בקרבנו אם אין אלא אמר משה כו' אני אומר להם מעשה עמלק. שכונתו בזכירת מעשה עמלק ה' להזכירם על אלקות כו'.

(43) פכ"ו.

(44) משלי טז, ד.

(35) להעיר מטנהדרין (טו, ב. חולין ו, ב) אין עוד מלבדו אפילו כשפים (שמכחישין כחו שלמעלה). ובני עמלק מכשפין היו (פרש"י בשלה יו, ט (כט"ו)).

(36) ולהעיר שאף שראשית גוים עמלק ואחריותו עדי אובד (ולא כאשר אומות), מ"מ מבני בניו של המן (עמלק) למדו תורה ברבים (הובא ונתבאר בדה' ראשית גוים תריפ וראה ד"ה זכור תרס"ה פ"ו).

(37) ראה עדי' לקוש' ח"ה ע' 66 ואילך והערה 79 שם.

(38) חולין קטו, ב.

(39) ב"מ פו, א. נתבאר בלקרית תוריע כב, ג ואילך.

און לאידך: אפילו אזא איד וואס עס דוכט זיך עס אז ער איז אַראָפּגעפאלן אזוי נידעריק ביז צו בחי' עמלק, טאר ער זיך ניט מייאש זיין און דאַרף וויסן, אז וויבאלד אויך עמלק האָט אַ שרש אין קדושה, קען ער פון אים מאַכן אַ „כּוּס של חומץ" וואָס איז משיב את הנפש — וכיתרון האור מתוך החשך⁴⁸. ובמילא אויך די הוראה אז אויך ער קען האַלטן ניט בלויז ביי זכירת עמלק (זכור לעונש), נאָר צוזאַמען דערמיט אויך „זכור לשמור ולקדש את יום השבת" — ביי דער דרגא פון קודש לה' — און נאָכמער, ער איז מקדש את יום השבת, מער ווי שבת איז מקדשי וקיימא⁴⁹.

(משיחת ש"פ תצוה, פ' זכור, תשל"ב)

למעלה", ד.ה. אויך דער „פעל" פון רשע, וואָס אויך דאָס איז „פעל ה'", איז בכדי „שישוב מרשעו ויעשה הרע שלו יום ואור".

ו. און פון דעם קומט אַרויס אַ הוראה צו יעדן אידן בעבודה, און איז ביידע קצוות:

בשעת אַ איד שטייט אין אַ הויכער מדריגה, אין אַ דרגא פון יום השבת⁴⁵, וואָס איז קודש לה', קען ער טראַכטן אז ער דאַרף ניט האָבן קיין שום זהירות, וויבאלד ער איז בבחי' קודש און ער האָט ניט צו טאָן מיט עובדין דחול⁴⁶ — אויף דעם קומט די הוראה, אז צוזאַמען מיט שבת דאַרף זיין זכירת עמלק. וואָרום וויבאלד אז עמלק האָט אַ שרש בקדושה, איז אפילו ווען מ'שטייט אין אַ העכערן מעמד ומצב, דאַרף מען האָבן אַ זהירות יתירה, אז עס זאָל ניט פועל'ן אויף אים קליפּת עמלק — אַ תנועה (בדקות עכ"פּ, מחוי במחוג⁴⁷ כו') פון מרידה בהקב"ה.

(45) ולהעיר דת"ח נקרא שבת (זח"ג כט, א).

(46) ויתרה מזה — הם אסורין בשבת (ראה שו"ע

אדה"ז ר"ס שח. שם שס"ז סי'ת. ששכ"ד ס"ב).

(47) ראה חגיגה ה, ב.

(48) ובזה מעלה יתירה וע"ד מש"כ בזהר (ח"ב סז, ב. סח, א) דרך לאחר שבא יתרו — כומר לע"ז (מכילתא ר"פ יתרו. שמ"ר פ"א, לב) ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים. לבתר ירב אורייתא בשלימרי. ולהעיר דמה שמועה שמע ובה — מלחמת עמלק (מכילתא ופרש"י ר"פ יתרו. זבחים קטו, א).

וראה אה"ת פרשתנו ע' תתריח.

(49) ראה ברכות מט, א. ביצה יו, א. נתבאר בתורא סט, ג ואילך. אה"ת בהר ע' תריא ואילך. ד"ה את שבתותי הישית.

תבא

פריערדיקע און ניט צו די ווייטערדיקע פסוקים.

דעריבער לערנט רש"י אז „ושמרת ועשית אותם“ איז א ברכה מיט וועלכע אידן ווערן געבענטשט פאר זייער קיום מצות בכורים, וואס דאן האט דער פסוק (אלס ברכה און שכר פארן קיום מצות בכורים) א שייכות צו די פסוקים שלאחריין, ווייל אויך אין זיי רעדט זיך שבחם של ישראל — אז אידן זיינען זוכה צו „וה' האמירך וגו'“ צוליב דעם וואס „את ה' האמרת גו'“.

ב. דערמיט איז אויך מובן דער דיוק הלשון פון רש"י „הבאת בכורים היום תשנה לשנה הבאה“ — דלכאורה האט רש"י געדארפט שרייבן „תביא לשנה הבאה“ (דעם זעלבן לשון וואס ער זאגט פריער: „הבאת בכורים היום“), אדער „תעשה לשנה הבאה“ (כל' הכתוב „ועשית אותם“). פארוואס זאגט רש"י „תשנה כו'“?

עפ"י הנ"ל אבער, אז די ברכה „ושמרת ועשית אותם“ האט א שייכות און איז בדומה צו די ווייטערדיקע פסוקים, איז מובן דער טעם וואס רש"י נוצט דא דעם לשון „תשנה“:

(6) וראה לקו"ש ח"ט ע' 166.

(7) ובתנחומא (פרשתנו א'): „תזכר“ (אלא שמסיים „כאדם שהוא גותן כו' ואומר לו יהי שתשנה ותתן לי לשנה אחרת“). אבל בתנחומא באבער (ב'): „תשנה“.

א. אין אונזער סדרה, נאך דער פרשה פון בכורים און ווידי מעשרות, זאגט דער פסוק¹: „היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך“. שטעלט זיך רש"י (אין צווייטן דבור המתחיל) אויף די ווערטער „ושמרת ועשית אותם“ און איז מפרש: „בת קול מברכתו הבאת בכורים היום תשנה לשנה הבאה“.

דער טעם פארוואס רש"י לערנט אז „ושמרת ועשית אותם“ מיינט ניט א ציווי נאר א ברכה — כאטש אז לויטן פירוש הפשוט איז עס א לשון פון ציווי (און ווי עס לערנען טאקע אנדערע פשטני המקרא²) — איז מובן אין פשטות (ווי מפרשים³ זיינען מסביר):

וויבאלד אז דער פסוק „היום הזה וגו'“ קומט נאכדעם ווי ס'האט זיך פאר-ענדיקט די פרשת הציוויים אויף בכורים און ווידי מעשרות, און אויך נאך דעם מתאר זיין דעם קיום הציוויים בפועל (ווי רש"י איז מפרש אין פסוק⁴ „השקיפה ממעון קדשך“ — „עשינו מה שגזרת עלינו“); אויך די פסוקים וואס שטייען נאך „ושמרת ועשית אותם“ ריידן אויך ניט מער וועגן ציוויים, נאר וועגן שבחם של ישראל: „את ה' האמרת גו' וה' האמירך גו'“⁵ — האט דאך קיין ארט ניט צו לערנען אז „ושמרת ועשית“ איז א ציווי, ווייל דעמאלט האט דאך דער פסוק ניט קיין המשך וקישור, ניט צו די

(1) כו, טז.

(2) ראב"ע, ספרינו ועוד.

(3) ראה בארכה מפרשי רש"י כאן.

(4) שם, טו.

(5) שם, יז, יח.

(*) וכ"ה גם בדפוס ראשון דרש"י, בכמה כתי דרש"י, וכ"ה גירסת הראים. אבל בדפוסים שלפנינו (וכן בדפוס שני וכמה כתי דרש"י) הוא כנפנים — תשנה.